

„Хајдук Станко“ (одломак), Јанко Веселиновић

1. Пажљиво прочитајте одломак.

„Алекса Алексић и Иван Миражцић били су суседи. То су били прваци међу сељацима. Из младости добри другови, па су то остали и под старост као домаћини у домовима својим. Као што им куће гледаху једна у другу, тако се и ове старешине никад не раздвајаху.

Обе куће пуне народа и берићета. Од вајкада били су у позајменици. Летину су сабирали један другом заједнички. Није хтео Иван гутљаја ракије без Алексе попиту, нити Алекса без њега. Ако је весеље у кући Алексиној, Иван је домаћин, а ако у Ивановој, тамо је Алекса. Радост, жалост, зло, добро — делили су заједнички.

Пазили се они, па им се и деца пазила. Иван је имао три сина и једну кћер, Алекса само четири сина. Подесило се некако те је Алексин Станко парњак Ивановом Лазару.

Расли у љубави, па се запазили; расли у добру, па одрасли ојачани, вити и стасити. Дика ти је било погледати!...

Станко црномањаст, Лазар риђ; Станко благ као млеко материно - Лазар бујан као пролетна травка; Станко умиљат као мало јагње — Лазар већ напраситији; Станко је овлаш примао и лако праштао увреде, а Лазар једва могаше отрпети и свога родитеља.

Али су се пазили. Од милости зваху један другог „јараном”.

Били су најбољи момци у Црној Бари.

Ко обори Лазара, неће Станка; ко надскочи Станку, неће Лазару; ко одбаци камена Лазару, неће Станку; а већ сва је Црна Бара знала да је Станко најбољи нишаиција.

Али... ђаво га знао!... Као да је нека премаглавица!... Оба се побратима загледаше у једну девојку!...

Била је то Јелица Севића. Гром девојка! Била је то лепота, али не господска него јуначка лепота. Што оно песма пева „струк момачки, поглед девојачки”. Око би јој гору запалило. Да упрти четири момка као четири снопа, па да их носи преко села!... А што се рада тиче, о нему се причало. Није она само радила, она је измишљала нове и нове лепоте у шараме, па су се у Севића дом стицале жене и девојке да узму пре почетке од њених радова...

Два момка а једна девојка! Баш није право!... Морао се ту неки враг излећи!... Било у колу, било да из кола иду, Станко, и Лазар су уз Јелицу. Она их гледа обојицу.

Оба из добрих домова, оба добри момци... није знала на коју ће страну!... Па, опет, Станкове црне очи освојише. Загледа се цура у њих, а њихов сјај помути јој памет... Стаде радије гледати Станка него Лазара...

Оно, истина, она то не рече никоме, али Лазар опази. И не да се то сакрити од ока које мотри!... Човек и стеже срце, и крути се, али га само око одаје... Поглед му се нехотице зауставља на ономе кога воли; образи румене, а он и не зна... Та, само срце лупа и гурка га напред... к њему!...

И кад то смотри Лазар, а у њему се нешто поремети... Он је дотле волео Станка више него оба брата; а отада Станко му поче излазити из воље. И што се Станко више дружио с Јелицом, он га је више мрзио. А кад се овај поче и шалити — он га омрзну сасвим... склањао се од њега; бежао је да на сенку његову не стане; а кад је баш морао проговорити с њим, говорио је преко срца и љутио се без узрока. Више у њему није гледао јарана него крвног душманина...

Станко то не опази. Он управо и није могао ништа опазити. Негове су очи биле затворене за све, само не за Јелицу. Он је видео само њу, њену дугу, смеђу косу, њене грахорасте очи, њено румено лице... Она му је била сан и јава, он је само о њој мислио...

2. Станко и Лазар су најбољи пријатељи, којом речју они себе називају? Пронађите је у тексту. Та реч је и наслов овог одломка.
3. Којим придевима приповедач описује Станка и Лазара?
4. Због чега је њихово пријатељство прекинуто?